

Statsrådets kansli

Sysselsättningsarbetsgruppens mellanrapport

Centrala riktlinjer och sammandrag

Januari 2003

UPPDRAGET OCH ARBETSGRUPPENS CENTRALA RIKTLINJER

Statsminister Paavo Lipponen tillsatte den 19 september 2002 en arbetsgrupp med uppgift att senast den 31 mars 2003 presentera de ekonomisk- och sysselsättningspolitiska linjer med vilkas hjälp Finlands sysselsättningsgrad kan höjas till 75 procent samt arbetslösheten sänkas till under fem procent. I detta syfte skall arbetsgruppen presentera

- riktlinjer och medel med vilka den strukturella arbetslösheten kan minskas i väsentlig grad,
- andra riktlinjer och medel beträffande hur sysselsättningsgraden kan höjas och en tillräcklig arbetsinsats säkras.

Till ordförande kallades statssekreterare Raimo Sailas och till medlemmar verkställande direktör Pertti Huuskonen, lantbruksrådet Jouko Kallio, minister Per-Erik Lundh, professor Jaakko Pehkonen, direktör Kirsti Pionius, styrelseordföranden Juha Punta, direktör Pirkko Saarela, minister Christoffer Taxell och direktör Riitta Varpe samt till permanenta sakkunniga kanslichef Markku Wallin och överdirektör Martti Hetemäki. Till generalsekreterare förordnades ekonomiska rådets generalsekreterare Seppo Leppänen. Som arbetsgruppens sekreterare har fungerat arbetsmarknadsrådet Eero Polus, ekonomist Pekka Sinko och konsultative tjänstemannen Pentti Vesterinen.

På statsministerns begäran har arbetsgruppen gjort upp en mellanrapport. Mellanrapporten innehåller en helhetsbedömning av situationen och utsikterna på arbetsmarknaden under de närmaste decennierna samt en bedömning av utmaningarna i anslutning till de målsättningar som uppställts för arbetsgruppen. Mellanrapporten innehåller inga egentliga åtgärdsförslag. Dessa kommer att ingå i den slutrapport som publiceras senare.

En höjning av sysselsättningsgraden är en grundförutsättning för välfärdssamhället

En höjning av sysselsättningsgraden och ett avhjälpande av den strukturella arbetslösheten är det finska välfärdssamhällets centrala utmaningar. Om endast en del av arbetskraften utnyttjas, leder detta till sänkt ekonomisk tillväxt, vilket i sin tur äventyrar grunden för välfärdssamhället. Vikten av en höjd sysselsättningsgrad accentueras av den omständigheten att den befolkningsandel som är i arbetsför ålder och arbetskraftens volym antas börja minska redan under de närmaste åren. I framtiden kommer det att vara möjligt att finansiera pensionerna och de till följd av befolkningens höjda medelålder kraftigt ökade servicebehoven endast om produktivitetens utvecklingen är god och sysselsättningsgraden ökar märkbart från den nuvarande nivån på knappt 68 procent. Den höga arbetslösheten leder till kostnader på det mänskliga planet, sociala problem och ojämlikhet – faktorer som urholkar en balanserad utveckling i fråga om inte bara individer och regioner, utan hela samhället. Om utmaningen skall kunna mötas måste den tillämpade verksamhetslinjen stärkas och nya åtgärder tas i bruk utan dröjsmål.

Målen är ambitiösa, men realistiska

De mål som formulerades i uppdraget är mycket ambitiösa. En höjning av sysselsättningsgraden till 75 procent förutsätter att arbetslösheten sjunker markant och att människorna har en betydligt längre arbetshistoria än för närvarande. Målet kan uppnås före utgången av decenniet, om t.ex. pensioneringen senareläggs med två år och inträdet i arbetslivet tidigareläggs med två år, samtidigt som arbetslöshetsgraden sjunker till fem procent. Antalet personer i arbetslivet ökar i så fall med ca 275 000 personer i jämförelse med den nuvarande nivån. Åstadkommandet av så här omfattande förändringar kräver att de olika parterna på bred front binder sig vid målen och de överenskomna åtgärderna samt att åtgärderna verkställs målmedvetet.

Tillväxtförutsättningarna måste tryggas

Produktionsverksamhetens tillväxt utgör en grundförutsättning för en god sysselsättningsutveckling. I det avseendet har den strategi som tillämpats i Finland, och som grundar sig på utveckling och tillämpning av högteknologi samt på utbildning och kunnskap, fungerat bra. Finlands strategi har efter recessionen skapat en ansevärd mängd nya arbetsplatser. Det är viktigt att också i framtiden främja uppkomsten av företagsverksamhet samt tillväxtförutsättningarna och möjligheterna för företag att etablera sig i Finland. I det sammanhanget är det angeläget att sörja för tillgången på kunnig arbetskraft och att förhindra den brist på arbetskraft som hotar tillväxtbranscherna. Genom att eliminera hindren för sysselsättning måste man inom framför allt servicesektorn samtidigt skapa utrymme också för arbetsintensiv företagsverksamhet och nya arbetsplatser. En ytterligare lindring av beskattningen av arbete är ett viktigt element i den framtida tillväxtpolitiken.

Företagsamheten måste främjas

När befolkningens medelålder stiger tenderar samhället generellt sett att bli mindre dynamiskt; behovet av aktiverande insatser accentueras. Ett exempel är den snabbt åldrande företagarkårens vilja att dra sig tillbaka och de svårigheter som uppstår då de äldre företagen försöker hitta yngre personer som är villiga att ta över verksamheten. Internationella jämförelser visar att man i Finland uttryckligen saknar motivation när det gäller företagsamhet. Etableringen av företagsverksamhet är i nyckelställning också vid balanseringen av den regionala utvecklingen. Att främja entreprenörskap och människors möjligheter att själva sysselsätta sig tillhör de centrala utmaningarna när vi talar om en framgångsrik sysselsättningspolitik.

Människor bör ha en längre arbetshistoria

När det gäller höjandet av sysselsättningsgraden måste man framför allt utnyttja de inhemska arbetskraftsreserverna, dvs. de arbetslösa och de medborgare i arbetsför ålder som står utanför arbetskraften. Ett centralt etappmål i denna strävan är att se till att människorna har en längre arbetshistoria än för närvarande. Detta måste ske genom

dels en tidigareläggning av inträdet på arbetsmarknaden, dels en höjning av den genomsnittliga pensioneringsåldern. I fråga om höjningen av pensionsåldern har redan många viktiga beslut fattats. Till stöd för dessa bör nu ytterligare åtgärder övervägas. För att påskynda de ungas inträde på arbetsmarknaden krävs kraftfulla metoder, bl.a. bör studierna inledas i ett tidigare skede och studietiderna förkortas.

Den strukturella arbetslösheten måste tyglas

För att sysselsättningsgraden skall kunna höjas märkbart förutsätts det också att den nuvarande höga strukturella arbetslösheten kan avhjälpas. I Finland finns ca 180 000 långtidsarbetslösa och upprepat arbetslösa, vilkas oanvända potential borde kunna utnyttjas. Detta kräver ett omfattande och konsekvent åtgärdsprogram med vars hjälp antalet arbetslösa kan minskas med ca 100 000 i jämförelse med den nuvarande nivån. Speciellt avseende bör fästas vid förebyggandet av ungdomsarbetslöshet och tidig utslagning av unga samt vid stödjandet av nytt sysselsättande i fråga om äldre arbetslösa personer.

Arbetsgruppen överlämnar högakttningsfullt sin mellanrapport till statsministern.

Helsingfors 22.1.2003

Raimo Sailas

Pertti Huuskonen
Per-Erik Lundh
Kirsti Piponius
Pirkko Saarela
Riitta Varpe
Markku Wallin
Eero Polus
Pentti Vesterinen

Jouko Kallio
Jaakko Pehkonen
Juha Punta
Christoffer Taxell
Martti Hetemäki
Seppo Leppänen
Pekka Sinko

SAMMANDRAG

En hållbar finansiering av det finska välfärdssamhället förutsätter att den ekonomiska tillväxten är tillräckligt snabb och att så många som möjligt av dem som är i arbetsför ålder deltar i arbetslivet. Ett meningsfullt arbete och en skälig utkomst ingår i medborgarnas grundläggande rättigheter. Om människor i stor omfattning deltar i arbetslivet, främjar detta också en minskning av inkomstskillnaderna genom att situationen förbättras för dem som har det allra sämst ställt. En omfattande långtidsarbetslöshet och upprepad arbetslöshet åtföljs av kostnader på det mänskliga planet, sociala problem och ojämlikhet – faktorer som förr eller senare urholkar en balanserad utveckling i fråga om såväl de enskilda individerna som hela samhället. En höjning av sysselsättningsgraden och ett avhjälpande av den strukturella arbetslösheten är med tanke på välfärdssamhällets framtid därför just nu de centrala utmaningarna.

Trots den snabba ekonomiska utvecklingen under senare hälften av 1990-talet har sysselsättningsgraden och arbetslöshetsgraden i Finland inte återgått till den nivå som gällde före recessionen. För närvarande förvärvsarbetar knappt 68 procent av finländarna i arbetsför ålder. Beroende på definitionen är omkring var tionde person som tillhör arbetskraften arbetslös. I internationell jämförelse ligger sysselsättningsgraden i Finland på genomsnittsnivå, vilket beror på kvinnornas höga deltagargrad och sysselsättning. I fråga om männen ligger sysselsättningsgraden dock under genomsnittet i EU. De övriga nordiska länderna, där kvinnornas andel av arbetskraften är stor, befinner sig klart före Finland mätt enligt sysselsättningsgraden. Vår arbetslöshetsgrad har varit en av de högsta i EU och största delen av arbetslösheten i Finland är strukturell.

Varför befinner vi oss i denna situation?

Finlands ekonomiska strategi har i första hand baserat sig på stöddet av högteknologi samt utbildning och kunnande. Efter recessionen var den ekonomiska tillväxten i huvudsak exportledd. Tillväxten skapade också många nya arbetsplatser. Den positiva utvecklingen har fått stöd genom en ekonomisk politik som eftersträvar helhetsekonomisk stabilitet, en måttfull löneutveckling samt sådana reformer inom beskattning och socialskydd som varit ägnade att göra arbetet mera lönsamt. För närvarande är antalet arbetsplatser i Finland drygt 300 000 flera än de var år 1994. I tillväxtbranscherna är det redan brist på yrkeskunnig arbetskraft.

Men inte ens den snabba ekonomiska tillväxten har förmått sysselsätta så kraftigt att man på basis av det svåra utgångsläget efter recessionen haft möjlighet att nå en bättre helhetssituation på arbetsmarknaden än den nuvarande. Till följd av den kraftiga strukturomvandlingen inom ekonomin har de nya arbetsplatserna i stor utsträckning uppstått inom andra branscher och också inom andra regioner än vad som gällde i fråga om de arbetsplatser som förlorades i samband med recessionen. Detta har försvårat sysselsättandet. Samtidigt har de professionella kraven i arbetslivet ökat. Följden har varit vissa matchningsproblem på arbetsmarknaden: de arbetslösas yrkesskicklighet å

ena sidan och efterfrågan på arbetskraft å andra sidan motsvarar inte varandra. Detta har lett till friktion i sysselsättandet, och följden har blivit att en stor del av de nya arbetsplatserna har besatts med personer som stått utanför arbetskraften. I och med detta har minskningen av arbetslöshetsgraden fördröjts.

Ur arbetslöshetsperspektiv har utvecklingen inneburit att långtidsarbetslösheten och den upprepade arbetslösheten har ökat och att problemet blivit allt mer strukturellt. Av de arbetslösa arbetssökande som arbetskraftsförvaltningen statistikförde år 2002 var inemot 60 procent eller ungefär 180 000 långtidsarbetslösa eller upprepat arbetslösa. Långvarig arbetslöshet som avbryts av kortvariga sysselsättningsperioder eller åtgärdsperioder är vanligast i de äldre åldersklasserna. Ur regionalt perspektiv är långtidsarbetslösheten och den upprepade arbetslösheten relativt sett vanligare utanför tillväxtcentrumen.

Det arbetas flitigt i Finland – antalet arbetstimmar per sysselsatt person är hos oss ett av de högsta om man jämför EU-länderna sinsemellan – men arbetet är hos oss koncentrerat till färre personer än vad som är fallet i flertalet jämförelseländer. En orsak till detta är att antalet arbetsplatser med låg produktivitet är litet, vilket också återspeglar sig i att arbetslösheten fokuseras allra kraftigast till den befolkningsdel som har begränsad yrkesskicklighet och låg utbildning. Hos oss är också andelen deltidsarbetande mindre än i Europa överlag.

I Finland är de privata servicenäringsarnas relativa andel av såväl produktionen som sysselsättningen liten enligt internationell måttstock. Trots att servicefunktionernas andelar av produktionen och sysselsättningen har ökat efter recessionen, har ökningen koncentrerats till sådana funktioner med relativt hög produktivitet som närmast betjänar företagen och affärslivet. I fråga om den service som riktas till hushållen är Finland i stor utsträckning ett "självbetjäningssamhälle". Just en utökning av de arbetsintensiva servicefunktionerna är i framtiden viktig då det gäller att öka tillväxtens sysselsättande effekt. Den typ av arbetsuppgifter som avses här kräver ingen lång formell utbildning och kan på ett naturligt sätt bidra till att också tidsmässigt kortare arbetsinsatser blir vanligare.

Hur ska vi agera i framtiden?

Den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder minskar, samtidigt som finländarna – i såväl historiskt som internationellt perspektiv – åldras i rask takt. Dessa faktorer ställer redan under de närmaste åren vårt samhälle inför mycket stora och helt nya utmaningar. Om inte invandringen till Finland ökar markant, kommer den befolkningsandel som är i arbetsför ålder att börja minska omkring år 2010. Och om inte de äldre arbetsföra personernas medverkan ökar betydligt, kommer arbetskraftens volym att börja minska redan tidigare än så. I och med att befolkningens medelålder stiger snabbt, stiger också utgifterna för pensioner, hälsovård och omsorg samt de skatter och socialskyddsavgifter som behövs för finansieringen av förmånerna. Samtidigt innebär en fortsatt hög arbetslöshet att kostnaderna för utkomstskyddet för

arbetslösa, utkomststödet och de övriga sociala förmånerna kvarstår på hög nivå. Dessa perspektiv betonar nödvändigheten av att sysselsättningsgraden höjs. Också den offentliga serviceproduktionen kommer i framtiden att bli föremål för ökade effektivitetskrav.

I och med att befolkningens medelålder stiger försvagas den s.k. omsorgsrelationen i ekonomin, vilket innebär att andelen försörjningstagare ökar i proportion till andelen sysselsatta. Förhindrandet av en försvagad omsorgsrelation kräver att sysselsättningsgraden höjs. För att man i Finland skall kunna återställa omsorgsrelationen till den nivå som gällde före recessionen måste sysselsättningsgraden höjas till 75 procents nivå före år 2010.

De mål som i fråga om sysselsättningen och arbetslösheten nämns i sysselsättningsarbetsgruppens uppdrag är synnerligen ambitiösa. Mot bakgrunden av situationen i t.ex. de övriga nordiska länderna kan ett uppnående av målen dock inte anses övermäktigt. Det är emellertid klart att ett fullföljande av målsättningen förutsätter dels förändringar i den förutsedda utvecklingen, dels snabba och kraftfulla åtgärder utöver dem man redan fattat beslut om.

Den målsatta sysselsättningsgraden på 75 procent kan uppnås tidigast vid utgången av innevarande decennium. På basis av den nuvarande befolkningsutvecklingen förutsätter detta att antalet sysselsatta ökar med ca 275 000 i jämförelse med nivån år 2002. Det gäller att i första hand försöka utnyttja de oanvända inhemska arbetskraftsresurserna: den outnyttjade arbetsinsats som de arbetslösa och de medborgare i arbetsför ålder som är utanför arbetskraften står för. Detta medför ett behov av att förlänga finländarnas arbetshistoria i både begynnelseskedet och slutskedet samt ett behov av att sänka den höga arbetslösheten.

Det är möjligt att under den kommande 4–5-årsperioden sänka arbetslöshetsgraden till under fem procent. Detta förutsätter att antalet arbetslösa är i genomsnitt ca 100 000 lägre än för närvarande. Arbetsgruppen betonar att en höjning av sysselsättningsgraden inte automatiskt sänker arbetslösheten tillräckligt, såvida inte speciella åtgärder vidtas. Främjandet av de arbetslösas arbetsmarknadsduglighet, olika former av stödsysselsättning och ett ökat utbud arbetsuppgifter som kräver mindre specialutbildning är härvid i nyckelställning. Ett viktigt delmål är att i fråga om unga personer förebygga arbetslöshet och tidig utslagning från arbetsmarknaden.

De centrala utmaningarna

Arbetsgruppen anser att *tryggandet av förutsättningarna för den ekonomiska tillväxten* också i framtiden är den centrala utgångspunkten med tanke på sysselsättningen. Upprätthållandet av en god priskonkurrenskraft och reell konkurrenskraft garanterar ett optimalt slutresultat inom ramen för de internationella konjunkturerna. Ökad företagsverksamhet, startandet av nya företag och etablering av företagsverksamhet i Finland kan bäst stödas genom insatser som fokuserar på tidsenliga basstrukturer,

teknologi, innovationer och kunnande – insatser som i sin tur stöds genom en stabilitetsinriktad ekonomisk politik, en måttfull lönepolitik och en lindrad beskattning. Betydelsen av dessa faktorer accentueras i den rådande situationen, där världsekonomin präglas av stor ovisshet i fråga om framtiden och där en ökad exportefterfrågan av den art som vi upplevde i slutet av 1990-talet inte är i sikte.

För att de ekonomiska tillväxtförutsättningarna skall kunna tryggas anser arbetsgruppen det vara viktigt att man allttjämt försöker stärka de inhemska och multinationella *företagens förutsättningar och vilja att operera i Finland*. Finland måste också i framtiden erbjuda företagen inom den öppna sektorn verksamhetsbetingelser som är konkurrenskraftiga i vid bemärkelse. Tillgången på riskfinansiering och bevarandet av finländskt ägande i åtminstone partiell utsträckning är element som främjar företagens vilja att i Finland etablera strategiska funktioner som kräver kunnande. I konkurrensen om den öppna sektorns produktion och placering av arbetsplatser baserar sig Finlands framgångsmöjligheter på en fungerande infrastruktur, användningen av högteknologi, innovationer och kunnig arbetskraft. Dessa element måste, både i nuvarande form och vad gäller utvecklandet av dem, stödas genom långsiktig ekonomisk politik, innovationspolitik och utbildningspolitik.

Mot den höga strukturella arbetslösheten står den ökande *bristen på kunnig arbetskraft*, ett fenomen som redan är verklighet i många uppgifter som kräver specialkunnande. Bristen på arbetskraft försvåras också av att allt flera högt utbildade personer söker arbete utomlands. I princip kan bristen på arbetskraft lindras genom ett effektiviserat utnyttjande av de inhemska arbetskraftsresurserna. Utbildningspolitiken och en fungerande arbetsförmedling är i nyckelställning vad beträffar möjligheten att effektivare utnyttja den inhemska arbetskraftsreserven.

Utbildningen spelar en viktig roll i fråga om upprätthållandet och utvecklandet av de äldre arbetstagarnas yrkesskicklighet och därmed också förbättrandet av sysselsättningsmöjligheterna. För de äldres del kan sysselsättningen bäst främjas genom *arbetsnära utbildning*. Erfarenheterna av läroavtalsutbildning och samanskaffningsutbildning är positiva. Man bör utreda möjligheterna att utvidga den här typen av utbildning och, i mån av möjlighet, göra dessa utbildningsformer mer attraktiva också ur arbetsgivarnas synvinkel.

Den kunniga och yrkesskickliga arbetskraftens inträde på arbetsmarknaden fördröjs i Finland av att *studerandena nått en relativt sett hög ålder när de slutför sina studier*. Detta beror dels på att inledandet av studierna skjuts fram, dels på att studietiderna är längre hos oss än i andra länder. För höjandet av de unga åldersklassernas sysselsättningsgrad behövs åtgärder genom vilka man kan reducera de dröjsmål som hänför sig till inledandet av studierna och sådant onödigt växlande mellan olika studiesektorer som förekommer. Samtidigt bör flera unga inleda studier och studietiderna förkortas.

Om situationen inte kan avhjälpas genom enbart ett effektivare utnyttjande av de inhemska resurserna kan alternativet vara en utökad import av kunnig arbetskraft.

Hittills har *invandringen* till Finland inte förbättrat vår sysselsättningssituation. Den i Finland bosatta utländska befolkningen har en klart lägre sysselsättningsgrad och, på motsvarande sätt, högre arbetslöshetsgrad än den finländska befolkningen. När en dylik strukturell snedvridning är rådande bidrar en ökad invandring inte till att lösa sysselsättningsproblemet, utan försvårar tvärtom situationen. Det är därför viktigt att i fortsättningen systematiskt försöka främja också på arbetet grundad invandring. Samtidigt måste sysselsättningssituationen för den utländska befolkning som redan finns i landet förbättras i väsentlig grad.

En förutsättning för hög sysselsättningsgrad är att det också finns *arbetsplatser som kräver mindre yrkesskicklighet och utbildning*. I Finland har vi relativt få sådana arbetsplatser. Samtidigt koncentreras arbetslösheten kraftigt till den del av arbetskraften som har lägre utbildningsnivå. Bakgrunden till detta står att söka bl.a. i den teknologiska utvecklingen och lönepolitiken, men faktorer som hänför sig till utbudet på arbete och arbetets lönsamhet spelar också in. Om denna ”knot” skall kunna lösas upp behövs det speciella åtgärder: att låta utföra arbete och att utföra arbete måste bli ekonomiskt lönsamt för bägge parter också på en lägre produktivitetsnivå än för närvarande. Detta går att påverka genom i första hand skattepolitiska, inkomstöverföringspolitiska och lönepolitiska åtgärder.

Sysselsättnings- och arbetslöshetsgraderna har i Finland kommit att differentieras kraftigt enligt ålderskategori. Sysselsättningsgraden gick upp efter recessionen, men är trots det låg inom framför allt de *äldre åldersklasserna* bland befolkningen i arbetsför ålder. Detta är särskilt oroväckande mot bakgrunden av den förvärvsarbetande befolkningens stigande medelålder. Den låga sysselsättningsgraden kan delvis förklaras med att många gått i pension i förtid, en tendens som de redan överenskomna ändringarna i pensionssystemet avser att dämpa. Trots detta är också arbetslösheten koncentrerad till dem som är äldre: år 2001 var nästan en tredjedel av de arbetslösa arbetssökandena hos arbetsförmedlingen äldre än 50 år. På denna punkt måste man utreda i vilken utsträckning den till pensionsbestämmelserna kopplade arbetsgivar-specifika risken i onödan gör det svårare att sysselsätta äldre personer på nytt. I fråga om framför allt personer med föråldrad yrkeskunnsighet och funktionshindrade äldre arbetslösa är det skäl att också utveckla flexibla lösningar som möjliggör en övergång till att inte längre tillhöra arbetskraften.

I Finland är sysselsättningsgraden bland *personer som är yngre än 25 år* klart lägre än i de övriga nordiska länderna och i vissa EU-länder av samma storlek som Finland. De ungas sysselsättningsgrad har inte heller återgått till närmelsevis den nivå som var rådande före recessionen. Orsaken till denna utveckling är, såsom ovan nämndes, bl.a. att de unga dröjer med att inleda sin utbildning, att de studerar länge och att de i många fall har tillfälligt arbete vid sidan av studierna. Samtidigt blir 10 procent av åldersklassen helt utan utbildning efter grundskolan, medan 5 procent avbryter sin utbildning på andra stadiet. Dessa unga löper en stor risk att bli arbetslösa. Om en ung person blir arbetslös leder detta lätt redan i ett ganska tidigt skede till varaktig utslagning från arbetsmarknaden. Det är viktigt att ytterligare utveckla den alternativa

yrkesutbildningen och olika former av verkstadsaktiviteter, med hjälp av vilka man kan främja utslagningshotade unga personers möjligheter att söka sig till och placera sig inom utbildningen och i arbetslivet.

Ett utmärkande drag för näringslivet i Finland är att *företagsamhet och sysselsättning på eget initiativ förekommer i endast liten skala*. Med tanke på sysselsättningen är detta problematiskt, eftersom de små företagen är betydande sysselsättare. Situationen i Finland kommer under de närmaste åren att bli särskilt kritisk i och med att den nuvarande företagarkåren till stor del når pensionsåldern och försöker hitta villiga övertagare av verksamheten. Internationella jämförelser visar att finländarna har låg motivation att ge sig in på företagargärdan. Företagsamheten borde därför gynnas genom ett ökat utbud av specialutbildning, tjänster som hjälper företagen att komma igång samt olika åtgärder som påverkar framför allt den yngre generationens kunskaper och attityder. Likaså är det viktigt att vidareutveckla de metoder som hänför sig till hanteringen och begränsandet av riskerna i samband med företagsverksamhet. Vid sidan av den traditionella företagsverksamheten bör också sådana andra former av sysselsättning på eget initiativ främjas som sänker de arbetslösas och självständiga yrkesutövarnas tröskel att själva skaffa sig sysselsättning.

Den regionala koncentrationen har tilltagit efter recessionen på 1990-talet. Samtidigt har de regionala skillnaderna i fråga om sysselsättningen och arbetslösheten ökat. I regionalt perspektiv är arbetslösheten ett problem för framför allt glesbygderna och de bosättningscentrum som blivit mest lidande av strukturomvandlingen. I storstäderna finns dessutom svåra arbetslöshetshärdar. De nya arbetsplatser som uppkommit efter recessionen har koncentrerats till tillväxtcentrumen. Mot bakgrunden av den regionala koncentrationen och de snabba strukturomvandlingarna i produktionslivet är det svårt att utan en ökad yrkesbaserad och regional rörlighet uppnå balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Man bör därför dryfta möjligheterna att göra större satsningar än hittills på bl.a. främjandet av trafiken mellan arbetsplatser och bostadsorter.

Exempel från små och medelstora EU-länder visar att en minskning av arbetslösheten kan främjas framgångsrikt på många olika sätt. Tyngdpunkten i politiken kan förläggas till skatte- och inkomstpolitiken, som man gjort i Nederländerna och Irland, eller till arbetskrafts- och arbetsmarknadspolitiken, som man gjort i Danmark och Sverige. Oberoende av vilken politiksektor man valt att betona, har de realiserade åtgärderna inneburit såväl strukturella förändringar som betydande ekonomiska insatser. Verkningarna av de åtgärder som vidtagits för främjandet av sysselsättningen är dessutom kopplade till den allmänna ekonomiska utvecklingen samt till respektive lands institutionella struktur och övriga särdrag.

Statsrådets kansli
PB 23
00023 Statsrådet

<http://www.vnk.fi>